

MORALSK UTDANNELSE. For å endre praksis i næringslivet er det viktig at økonomiutdanningen bidrar til å utvikle moralske holdninger hos fremtidens ledere.

Etikk og dannelse må på dagsordenen

Debatt

FRANK LINDBERG
dekanus,
Handelshøgskolen
i Bodø

OVE JAKOBSEN
professor,
Handelshøgskolen
i Bodø

Etikkundervisning. På oppdrag fra Fremtiden i våre hender har etikkexpertene Eva Aronsen og Jørn Bue Olsen gjennomført en analyse av etikkundervisning ved økonomiutdanninger i Norge. Handelshøgskolen i Bodø (HHB) blir trukket frem som den eneste som har lyktes med å innføre etikk som obligatorisk fag både på bachelor og masternivå. I denne kronikken argumenterer vi for at handelshøgskolene ved å sette etikk på dagsorden bidrar til at fremtidens ledere får kompetanse ikke bare i å bekjempe korrupsjon, miljøkriminalitet og andre moralske problemer men også til å utvikle næringslivet i konstruktivt samspill med samfunnet og naturen. Finans- og klimakrise viser at dette er nødvendig.

Fagintegrering ikke nok. Av undersøkelsen til Aronsen og Olsen fremgår det at det er to måter å forholde seg til etikk og samfunnsansvar (CSR) på i undervisningen. Fagene kan enten tilbys som egne kurs eller som integrerte deler i andre kurs. Integreringstanken er veldig interessant, men for å lykkes forutsetter den at fagansvarlige har kunns-

skap om både etikk og bedriftsøkonomiske fag. Det å vise til at etikken er innbakt i de øvrige fagene, slik eksempelvis BI gjør, har lett for å bli et skalkeskjul for manglende etikksatsing. Dersom hverken lærere eller studenter har kunnskap om etikk er det nærmest umulig å løfte diskusjonen over det banale plan når etiske dilemmaer drøftes i relasjon til markedsføring, finans eller regnskap.

Økonomenes dannelse. Men kunnskap innenfor etikk er ikke nok. For å endre praksis i næringslivet er det viktig at økonomiutdanningen bidrar til å utvikle moralske holdninger hos fremtidens ledere. Derfor mener vi handelshøgskolene må sette dannelse på dagsorden. Vår erfaring er at økonomistudentene ser nytten av å lære etikk dersom temaet settes inn i en større sammenheng. Det er derfor nødvendig å reflektere over verdier og normer i det moderne samfunnet før man fokuserer på økonomiens etikk og næringslivsetikk. Deretter opplever studentene det som meningsfylt å oppøve ferdigheter som å identifisere, analysere og håndtere praktiske problemstillinger innenfor de ulike økonomifagene. Da gir det også mening å gå i gang med emner som miljøledelse og CSR.

Pedagogisk tilnærming. Dybdelæring er en viktig forutsetning for å fremme moralske verdier og holdninger hos studentene. Det vil si at etikken preger studentenes grunnleggende forståelse slik at det påvirker deres videre arbeid med ulike fagområder på økonomistudiet. Dybdelæring fremmes gjennom en pedagogisk modell som preges av nær kontakt mellom studenter og lærere i arbeidet med prosjektoppgaver, bachelo-

roppgaver eller masteroppgaver. Vår erfaring viser at verdier og holdninger utvikles best når etiske problemstillinger kobles direkte til bedriftsøkonomiske utfordringer. Derfor har ikke våre fremtidige siviløkonomer noe valg: De må utforske etiske utfordringer når de fordyper seg i sin bacheloroppgaver på tredje studieår.

Etikk i økonomiutdanningen. Etikkundervisningen ved HHB har tradisjoner tilbake til 1992 da kurset «Økonomi, økologi og etikk» ble tilbudt for første gang. Tre år senere ble etikk innført som obligatorisk for studentene ved siviløkonomstudiet. Kurset fikk navnet «Filosofi, etikk og miljø» (FEM) for å synliggjøre fagets brede forankring i den europeiske filosofitradisjonen. Samme år opprettet HHB en spesialisering i «Økologisk økonomi» for 4. års studentene ved siviløkonomstudiet. Senere er «Miljøledelse» og «Økonomiens filosofi» kommet med i kurstilbudet på masterstudiet i økonomi. I tillegg blir etiske problemstillinger drøftet i relasjon til en rekke forskjellige fordypningsområder, regnskap og revisjon, management og energi.

Uetisk adferd. I kjølvannet av stadig nye avsløringer av uetisk adferd i næringslivet er det i dag mange som argumenterer for nødvendigheten av innføre etikk i økonomiutdanningen. Av 16 års erfaring med etikkundervisningen ved Handelshøgskolen i Bodø trekker vi følgende lærdom: For det første bør studentene oppøves i refleksjon omkring økonomiens oppgaver i et filosofisk perspektiv (dannelse). For det andre bør studentene opparbeide etisk kompetanse i forståelsen av økonomisk teori og praksis (etikk kunnskap). For det tredje er det nødvendig å utvikle ferdighetene i å oppdage, analysere og håndtere etiske problemstillinger i tilknytning til bedriftens miljø- og samfunnsansvar (moralisk handling). På denne måten blir økonomistudentene bedre rustet til å møte de utfordringene dagens næringsliv stiller dem overfor.

«Vår erfaring viser at verdier og holdninger utvikles best når etiske problemstillinger kobles direkte til bedriftsøkonomiske utfordringer.»